

Usporedna analiza online nastave hrvatskoga jezika drugoga i sedmoga razreda osnovne škole.

Cvitkušić, Rahela

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:050682>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-11**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Sveučilište u Zagrebu

Filozofski fakultet

Odsjek za fonetiku

Rahela Cvitkušić

**USPOREDNA ANALIZA *ONLINE* NASTAVE HRVATSKOGA JEZIKA DRUGOGA I
SEDMOGA RAZREDA OSNOVNE ŠKOLE**

Diplomski rad

Mentorica: Prof. dr. sc. Gordana Varošaneć Škarić

Zagreb, svibanj 2021.

PODATCI O AUTORU

Ime i prezime: Rahela Cvitkušić

Naziv oba studija (i smjerova, ako ih studij ima): 1. Fonetika, rehabilitacija slušanja i govora

2. Sociologija, znanstveni smjer

PODATCI O RADU

Naslov rada na hrvatskome jeziku: Usporedna analiza *online* nastave Hrvatskoga jezika drugoga i sedmoga razreda osnovne škole

Naslov rada na engleskome jeziku: Comparative analysis of online teaching of Croatian language in the second and seventh grade of primary school

Datum predaje rada: 6. srpnja 2022.

IZJAVA O AUTORSTVU DIPLOMSKOGA RADA

Ovim potvrđujem da sam osobno napisala diplomski rad pod naslovom

Usporedna analiza *online* nastave Hrvatskoga jezika drugoga i sedmoga razreda osnovne škole

i da sam njegova autorica.

Svi dijelovi rada, podatci ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima (mrežni izvori, udžbenici, knjige, znanstveni, stručni članci i sl.) u radu su jasno označeni kao takvi te su navedeni u popisu literature.

Rahela Cvitkušić,

Zagreb, 06. srpnja 2022.

Sadržaj

1. Uvod.....	5
2. Teorijsko-konceptualni dio	3
2.1. <i>E-učenje, učenje na daljinu i online učenje u osnovnoškolskom obrazovanju</i>	3
2.2. <i>Osnovne karakteristike online učenja</i>	4
2.3. <i>Prednosti i nedostaci online nastave</i>	5
2.4. <i>Važnost nastave Hrvatskoga jezika i Nacionalni okvirni kurikulum za Hrvatski jezik</i>	5
2.5. <i>Komunikacija u online nastavi</i>	8
2.6. <i>Govorništvo u online nastavi</i>	9
2.7. <i>Govorna izvedba i govorne vrednote</i>	10
2.7.1. <i>Govorne vrednote</i>	11
3. Metodologija	12
3.1. <i>Način provođenja istraživanja i prikupljanje podataka</i>	12
3.2. <i>Mjerni instrumenti</i>	13
3.2.1. <i>Prilagođeni fonetski status: analiza videolekcija</i>	13
3.2.2. <i>Anketni upitnik</i>	16
4. Rezultati	17
4.1. <i>Analiza govorne izvedbe učitelja i nastavnika tijekom online nastave Hrvatskoga jezika drugoga i sedmoga razreda</i>	17
□ <i>2. razred</i>	17
4.1.1. <i>7. razred</i>	20
4.2. <i>Analiza anketnog upitnika</i>	23
4.2.1. <i>Procjena govorne izvedbe nastavnika</i>	24
4.2.2. <i>Općenita pitanja o online nastavi Hrvatskoga jezika</i>	26
4.3. <i>Priprema za online nastavni sat Hrvatskoga jezika za sedmi razred osnovne škole</i>	28
5. Rasprava.....	32
5.1. <i>Problemi i nedostaci rada</i>	34
6. Zaključak.....	34
7. Literatura.....	35

1. Uvod

U Republici Hrvatskoj početkom ožujka 2020. godine počele su se najavljivati mjere zbog koronavirusa (COVID-19), a jedna od njih bila je i zatvaranje škola, stoga je „Ministarstvo znanosti i obrazovanja počelo s pripremama provedbe nastave na daljinu“ (Akcijski plan provedbe nastave na daljinu, 2020: 4). Ubrzo je razvijen koncept te su usuglašena praktična rješenja izvođenja nastave. Već su i prije početka nastave na daljinu „proizvedeni digitalni sadržaji (videolekcije i TV program) te širok tehnički sustav (*helpdeskovi* na MZO-u, CARNET-u i SRCE-u)“ (Akcijski plan provedbe nastave na daljinu, 2020: 5).

Za djecu, konkretno učenike u dobi od sedam do deset/jedanaest godina (od 1. do 4. razreda), „Ministarstvo znanosti i obrazovanja uspostavilo je suradnju s javnom televizijom“: organizirana je „Škola na Trećem“ (HRT 3) i na dvama drugim televizijskim programima (Akcijski plan provedbe nastave na daljinu, 2020: 5). „Učitelji razredne nastave satove su održavali putem videolekcija i interaktivnih multimedijalnih materijala koje su izrađivali i dijelili u digitalnom okruženju jer se s obzirom na učeničku dob nije moglo očekivati da djeca samostalno koriste digitalne uređaje“ (Runtić i Kavelj, 2020: 154). „Za učenike od 5. do 8. razreda osnovne škole i za srednju školu svaki su se dan snimale videolekcije (15 minuta po predmetu), u skladu s nacionalnim rasporedom koji predviđa oko pet sati školskoga rada dnevno, a bile su dostupne na televiziji i internetu“ (Runtić i Kavelj, 2020: 154).

Nastava na daljinu (*online* nastava) u mnogočemu je drukčija od klasične, stoga je bilo važno razviti i drukčije načine poučavanja i realizacije ciljeva od onih predstavljenih kurikulum¹, što je podrazumijevalo prilagodbu učitelja, kao i njihovo strpljenje, kreativnost u pripremi satova, brzo učenje i sl. Varošaneć-Škarić (2019:135-136) daje prijedloge u procesu učenja kao doprinos kurikulumu koji bi poboljšali sam proces učenja:

- „uvođenje obveznog učenja u slobodno vrijeme (oblik nastave radioničkog tipa iz podučavanja govorništvu) s ciljem stjecanja vještina komuniciranja i raspravljanja te kao kreativni poticaj mladih ljudi - Agencija za odgoj i obrazovanje bi kroz razvijene

¹ „Latinsko se curriculum može valjano preuzeti u hrvatski samo kao kurikulum (Katičić, 2010).“ Vijeće za normu hrvatskoga standardnog jezika donijelo je zaključak da se riječ curriculum na hrvatski jezik ne može prevesti kao kurikulum, nego kurikulum. No, još uvijek se u školama i literaturi koristi kurikulum, stoga je i u radu korišten naziv „kurikulum“.

- programe trebala organizirati aktivnosti poput podučavanja nastavnika svih predmeta i učenika koje predlože škole s obzirom na vrsnost u različitim predmetima“ (Varošaneć-Škarić,2019: 135)
- „osiguravanje ravnoteže različitih vrsta znanja u nastavnom upitniku (kurikulu): strogi raspored stjecanja spoznaja iz prirodnih i društvenih i humanističkih predmeta“ (Varošaneć-Škarić, 2019: 135)
 - „učenje da je svrha neuspjeha ustrajavanje, upornost, učenje i rješavanje problema do konačnog uspjeha“ (Varošaneć-Škarić, 2019: 135)
 - „učitelji i nastavnici trebaju biti mentori poticanja rješavanja problema putem određenih tematskih jedinica koji su osposobljeni i kroz humanističke vještine poput govorništva: poticanje učenika da postavljaju pitanja, razvijanje procesa postavljanja tvrdnji“ (Varošaneć-Škarić, 2019: 136)
 - „njegovanje plemenitog nadmetanja na razini svih predmeta, poticanje intuicije u rješavanju problema, tijekom izvođenja eksperimenata, u praktičnom radu i u nastavi društvenih i humanističkih predmeta“ (Varošaneć-Škarić, 2019: 136)

Glavni su ciljevi ovog diplomskog rada definiranje i analiziranje *online* nastave, uspoređivanje sastavnica Nacionalnog kurikuluma u svrhu ispitivanja uspješnosti realizacije njegovih ciljeva u *online* nastavi Hrvatskoga jezika te uočavanje sličnih ili različitih karakteristika u prenošenju znanja te nastavničkim metodama poučavanja. Također, cilj je rada i analiza govorne izvedbe učitelja i nastavnika prema prilagođenom protokolu fonetskog statusa. Sporedno je bilo ispitivanje mišljenja o takvom vidu nastave putem anketnog upitnika kod učenika sedmoga razreda.

Rad se sastoji od teorijskog i istraživačkog dijela te uključuje metodičku komponentu. Teorijski dio obuhvaća definiranje *online* nastave i njezinih sinonima te definiranje sastavnica Nacionalnog okvirnog kurikuluma za učenike osnovne škole. „Prema Nacionalnom okvirnom kurikulumu, drugi razred osnovne škole pripada prvom ciklusu odgojno-obrazovnog procesa, a sedmi razred trećem ciklusu odgojno-obrazovnog procesa (odgojno-obrazovni ciklusi jesu odgojno-obrazovna razvojna razdoblja učenika koja čine jednu cjelinu, a obuhvaćaju nekoliko godina školovanja tijekom određene odgojno-obrazovne razine te imaju zajedničke odgojno-obrazovne ciljeve, odnosno očekivanja što sve učenik treba postići u određenom razvojnomu

ciklusu“ (Nacionalni okvirni kurikulum, 2011). Navedene su prednosti i nedostaci takve vrste učenja te uloga učitelja u cijelom procesu. Osim toga, objašnjena je uloga nastave Hrvatskoga jezika, ali i važnost komunikacije između učitelja i učenika te dobre govorne izvedbe. Praktični se dio sastoji od analize izvedbe učitelja i nastavnika preko videolekcija tijekom održavanja *online* nastave Hrvatskoga jezika drugoga i sedmoga razreda. Proveden je i anketni upitnik na uzorku od dvadesetero djece sedmoga razreda osnovne škole, kojim se nastojalo ispitati njihovo zadovoljstvo *online* nastavom te procjena govorne izvedbe učitelja i nastavnika. Na kraju, predložen je ogledni primjer pripreme za *online* razredni sat Hrvatskoga jezika za sedmi razred, a navedene su i potencijalne mogućnosti te metode za unaprjeđenje i poboljšanje *online* nastave, a sve u skladu predmetnim kurikulumom te planom i programom izvođenja nastave.

2. Teorijsko-konceptualni dio

U teorijskom je dijelu rada objašnjena važnost nastave Hrvatskoga jezika, navedene su različite definicije i nazivi za *online* nastavu: e-učenje, učenje na daljinu, *online* učenje, e-obrazovanje i sl. te njezine prednosti i nedostaci. Također, navedene su i objašnjene karakteristike dobrog govornika te same govorne izvedbe, kao i govorne vrednote kojih bi se učitelji u govoru trebali pridržavati, ali i važnost komunikacije između učitelja i učenika.

2.1. E-učenje, učenje na daljinu i online učenje u osnovnoškolskom obrazovanju

Online učenje, e-učenje, e-obrazovanje, digitalno učenje, virtualno učenje, nastava na daljinu i sl. samo su neki od pojmova koje susrećemo u pedagoškoj i metodološkoj literaturi. Zbog neprestanog mijenjanja i razvijanja obrazovne tehnologije, kao i povezanih područja, terminologija još uvijek nije ujednačena (Ćukušić i Jadrić, 2012).

E-učenje je krovni termin koji obuhvaća „složen skup tehnoloških alata, resursa, procesa, metoda i sl., koje se primjenjuju za stvaranje, širenje, pohranu, upravljanje i procjenu znanja“ (Siozos i Palaigeorgiou, 2008, prema Ćukušić i Jadrić, 2012: 13). „E-učenjem se naziva interaktivan proces između nastavnika i učenika koji je tehnološki potpomognut, a informacijske i komunikacijske tehnologije doživljavaju se kao pomoćno sredstvo za postizanje pedagoških i obrazovnih ciljeva, odnosno „e-učenje je učenje olakšano, potpomognuto i poboljšano primjenom digitalnih alata i sadržaja“ (Ćukušić i Jadrić, 2012: 13).

Nadalje, *online* učenje pokriva i asinkrone oblike interakcije, kao što su alati za ocjenjivanje i pružanje materijala za tečajeve utemeljenih na *webu*, kao i sinkronu interakciju putem e-pošte, novinskih grupa i alata za konferencije, poput *chat* grupe, a uključuje i nastavu u učionici i načine obrazovanja na daljinu (Singh i Thurman, 2019). Prema Burić i Grubišić (2010: 202), takvo učenje može se definirati kao „proces obrazovanja koji se izvodi uz upotrebu nekog oblika informacijske i komunikacijske tehnologije, a s ciljem unaprjeđenja kvalitete tog procesa i kvalitete ishoda obrazovanja“.

„Učenje na daljinu oblik je obrazovanja i učenja gdje ne postoji klasični, neposredni kontakt između učitelja i učenika, odnosno osobe koja obrazovanje pruža i onih koji to znanje primaju; u ovakvom su obliku obrazovanja informacijske i komunikacijske tehnologije našle široku primjenu u različitim situacijama i na različitim obrazovnim razinama“ (Burić i Grubišić, 2010: 202).

U nastavku se rada za objašnjavanje nastave koja se tijekom pandemije odvijala na daljinu – putem televizijskih programa, interneta te putem različitih platformi, koriste nazivi *online* učenje/*online* nastava.

2.2. Osnovne karakteristike online učenja

Burić i Grubišić (2010: 204) naveli su neke od osnovnih karakteristika procesa učenja na daljinu, a koje se mogu primijeniti i na *online* nastavu Hrvatskoga jezika:

- „Učitelji, nastavnici i profesori nemaju neposredan kontakt s učenicima.“
- „Programi učenja na daljinu mogu biti prilagođeni različitim karakteristikama učenika, a razlikuju se po tehnologiji koja se koristi, po strukturi programa, po stupnju nadzora polaznika.“
- „Sudionici učenja na daljinu su osobe koje kreiraju i distribuiraju materijale za učenje i vode nastavni proces te učenici koji te materijale koriste kako bi izgradili, proširili ili nadopunili znanje.“
- „Organizatori tečajeva i programa su obrazovne i znanstvene institucije za svoje učenike i studente“ (Burić i Grubišić, 2010: 204).

2.3. Prednosti i nedostatci online nastave

Online nastava ima brojne prednosti, ali i nedostatke. Takva vrsta učenja omogućava učenje i školovanje u različitim situacijama, poput ove tijekom pandemije koronavirusa, kada ni učenici ni nastavnici nisu bili u mogućnosti sudjelovati u nastavi uživo. „Također, *online* nastava omogućava pristup geografski izoliranim studentima, onima koji imaju zdravstvene probleme, onima koji zbog radnih obaveza ili iz bilo kojeg drugog razloga nisu u mogućnosti sudjelovati u klasičnom obrazovnom procesu“ (Burić i Grubišić, 2010: 207). Kada se suvremene tehnologije i pedagoške metode u *online* obrazovanju prikladno primjenjuju, postoje brojni pozitivni učinci koji uključuju: veću aktivnost polaznika, potpunija obrazovna iskustva, razvijanje kritičkog mišljenja, mogućnost bolje pripreme odgovora polaznika zbog asinkronog rada, poticanje usvajanja znanja, usmjeravanje polaznika na samostalno traženje izvora informacija (Ćukušić i Jadrić, 2012).

S druge strane, postoje nedostatci te prepreke u održavanju *online* nastave: Nastava koja se izvodi u učionicama licem u lice u pravilu je primjerenija učenicima, posebno mlađim učenicima u osnovnoj školi. „Naime, njima je nužna podrška stručne odrasle osobe u mnogim aspektima, uključujući emocionalne i socijalne vještine, razvoj vještina čitanja, pisanja, računanja, organizaciju prostora i vremena“ (Akcijski plan za provedbu nastave na daljinu, 2020: 17). „Potrebna razina podrške sve je manja što su učenici stariji, pa je *online* nastavu lakše provesti s učenicima starije dobi“ (Akcijski plan za provedbu nastave na daljinu, 2020). Stariji su učenici discipliniraniji, posjeduju više računalnih vještina i sl., pa će, posljedično, lakše pratiti takav oblik nastave.

2.4. Važnost nastave Hrvatskoga jezika i Nacionalni okvirni kurikulum za Hrvatski jezik

„Hrvatski jezik je predmet s najvećom satnicom u osnovnim i srednjim školama, a s obzirom na to da se sva komunikacija odvija na materinskom jeziku, najuže je povezan i sa svim ostalim predmetima“ (Pavličević-Franić i Aladrović-Slovaček, 2011: 173). „Djeca od prvog do šestog razreda osnovne škole hrvatski jezik uče pet nastavnih sati tjedno, a u završnim razredima

osnovne škole četiri nastavna sata tjedno“ (Pavličević-Franić i Aladrović-Slovaček, 2011: 173). Četiri su područja koja ovaj predmet objedinjuje, a to su: „jezik, književnost, medijska kultura i jezično izražavanje“. „Osposobljavanje učenika za uspješnu komunikaciju na materinskome jeziku, ovladavanje sadržajima drugih predmeta te uključivanje u cjeloživotno obrazovanje temeljni su ciljevi nastave Hrvatskoga jezika, a ostali ciljevi uključuju „poticanje jezično-izražajnih i čitateljskih sposobnosti, osvješćivanje važnosti znanja hrvatskoga jezika te razvijanje pozitivnog stava prema hrvatskome jeziku, književnosti i kulturi“ (Pavličević-Franić i Aladrović-Slovaček, 2011: 173).

Prema Bakoti (2010: 24), cilj je kod učenika prvog odgojno-obrazovnog ciklusa (1., 2. i 3. razred osnovne škole), a „na temelju prethodnoga iskustva, razvijati primarne jezične komunikacijske djelatnosti slušanja i govorenja“. „Učenici bi trebali naučiti primjenjivati osnovna pravila govorne pragmatike: čekanje reda za javljanje, neupadanje u riječ dok drugi govore, upravljanje jačinom glasa i sl.: od učenika se različitim aktivnostima, kao što su predstavljanje sebe i drugih, potiče razvoj socijalnih komunikacijskih vještina koje će im omogućiti razvoj pozitivne slike o sebi i drugima“ (Bakota, 2010: 24). „Od prvog do petog razreda posebno su važne aktivnosti učenja kojima se uspostavlja suodnos jezičnih predvještina, usvojenih u ranome razdoblju, s jezičnim znanjima i vještinama kojima će se poučavati učenike“ (Odluka o donošenju kurikulumu za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj, 2019). „Od trećeg do osmog razreda učenici uče o jezičnoj normi hrvatskoga standardnog jezika na uporabnoj razini: pravogovornoj, pravopisnoj, gramatičkoj i leksičkoj, što znači da se metajezična znanja poučavaju na temelju jezičnih znanja. Nova se znanja proširuju i produbljuju u skladu s urednim jezičnim razvojem i individualnom dinamikom učenja“ (Odluka o donošenju kurikulumu za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj, 2019). Nadalje, u trećem bi ciklusu komunikacijskoga osposobljavanja (7. i 8. razred) učenici trebali moći „razvijati složenije komunikacijske vještine grupnoga razgovora, poput govora uvjeravanja, nagovaranja, pregovaranja, raspravljanja, a u zadanim komunikacijskim situacijama zastupati i braniti vlastita mišljenja, sudove i stavove“ (Bakota, 2010: 24).

„Nacionalni okvirni kurikulum predstavlja osnovne sastavnice (vrijednosti, ciljeve, načela, sadržaj i opće ciljeve odgojno-obrazovnih područja, vrednovanje učeničkih postignuća te

vrednovanje i samovrednovanje ostvarivanja Nacionalnog okvirnog kurikulum) predškolskoga, općeg obveznoga i srednjoškolskoga odgoja i obrazovanja“ (Nacionalni okvirni kurikulum, 2011: 16). „Razredi osnovne i srednje škole podijeljeni su na odgojno-obrazovne cikluse koji čine jednu cjelinu te obuhvaćaju nekoliko godina školovanja tijekom određene odgojno-obrazovne razine i temelje se na razvojnim fazama učenika (Nacionalni okvirni kurikulum, 2011: 35)“. Nacionalni okvirni kurikulum (2011: 35) određuje „četiri odgojno-obrazovna ciklusa za stjecanje temeljnih kompetencija: prvi ciklus čine prvi, drugi, treći i četvrti razred osnovne škole; drugi ciklus čine peti i šesti razred osnovne škole; treći ciklus čine sedmi i osmi razred osnovne škole; četvrti ciklus odnosi se na prvi i drugi razred srednjih strukovnih i umjetničkih škola, dok u gimnazijama obuhvaća sva četiri razreda“. Elementi koji se vrednuju u predmetu Hrvatski jezik obuhvaćaju područja: „Hrvatski jezik i komunikacija“, „Književnost i stvaralaštvo“ te „Kultura i mediji“. Prema Kurikulumu nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije (2019: 253), očekivani ishodi za navedene elemente vrednovanja učenika drugog razreda osnovne škole, koji je analiziran u ovom diplomskom radu, su:

- Hrvatski jezik i komunikacija. “Učenik razgovara u skladu s temom iz svakodnevnoga života, čita i sluša jednostavne tekstove koji su prikladni njegovom jezičnom razvoju i interesima; točno izgovara glasove, riječi i rečenice na temelju slušanoga teksta; uči, objašnjava i upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u skladu s komunikacijskom situacijom” (Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije (2019: 253).
- Književnost i stvaralaštvo. “Učenik izražava svoja zapažanja, misli i osjećaje nakon slušanja/čitanja književnoga teksta; sluša/čita književni tekst i razlikuje književne tekstove prema obliku i sadržaju; izabire književne tekstove za slušanje/čitanje prema vlastitome interesu” (Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije (2019: 253).
- Kultura i mediji. “Učenik sluša/čita medijski tekst oblikovan u skladu s početnim opismenjavanjem i izdvaja važne podatke; razlikuje medijske sadržaje primjerene dobi i interesu te posjećuje kulturne događaje primjerene dobi i iskazuje svoje mišljenje” (Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije (2019: 253).

Očekivani ishodi za učenike sedmoga razreda(koji je također analiziran u ovom diplomskog radu) prema *Kurikulumu nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije* (2019: 253) su:

- Hrvatski jezik i komunikacija. „Učenik govori i razgovara primjenjujući vještine razgovora u skupini; sluša tekst i tumači njegovo značenje; piše objektivne pripovjedne tekstove u skladu s temom; oblikuje tekst i primjenjuje znanja o sintaktičkom ustrojstvu rečenice na oglednim i čestim primjerima; imenuje tekstove i događaje važne za razvoj hrvatskoga jezika tijekom povijesti“ (Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije (2019: 253).
- Književnost i stvaralaštvo. „Učenik vrednuje književni tekst tumačeći utjecaj književnoga teksta na oblikovanje stavova i vrijednosti i tumači književni tekst na temelju čitateljskoga iskustva i usporedbe s drugim tekstovima, primjenjujući znanja o književnosti; stvaralački se izražava prema vlastitome interesu, potaknut različitim iskustvima i doživljajima književnoga teksta“ (Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije (2019: 253).
- Kultura i mediji. „Učenik obrazlaže pozitivan i negativan utjecaj različitih medijskih tekstova na razvoj stavova i vrijednosti; obrazlaže značenje popularno-kulturnih tekstova s obzirom na društveni i ekonomski kontekst te posjećuje kulturne događaje u fizičkome i virtualnome okružju“ (Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije (2019: 253).

2.5. *Komunikacija u online nastavi*

Komunikacija igra presudnu ulogu u učenju, pomažući u razvoju kognitivnih vještina, konstruiranju i prenošenju znanja, a omogućuje i razmjenu informacija, misli i ideja koje doprinose učenju. Informacija se komunikacijom pretvara u znanje (Serdyukov, 2015: 67). Prema Gospodnetić (1987: 5), jezik je društveno regulirana (pomoćna, ekonomska i povijesna) uobičajena tehnika upotrebe govora, čija je sekundarna funkcija govora što uspješnija komunikacija. „Budući da je u procesu ovladavanja materinskim jezikom, osim usvajanja jezikoslovnih sadržaja i komunikacijske osnovice sporazumijevanja, važan razvoj

psihosocijalnih sposobnosti, komuniciranje na materinskome jeziku istaknuto je u Zajedničkom europskom referentnom okviru za jezike kao najvažnija od osam ključnih kompetencija: stoga se od svih sudionika obrazovnoga procesa očekuje razvoj i poticanje jezično-komunikacijske kompetencije“ (Pavličević-Franić, 2018: 287).

Internetsko se obrazovanje razlikuje od uobičajenog obrazovanja u mnogim aspektima: strukturi, procesu i formatu učenja, nastavnim alatima, prezentaciji, ciljevima učenika i vještinama učenja, interakciji i komunikaciji, odnosima unutar grupe i sl. (Ćukušić i Jadrić, 2012). Komunikacija je tijekom tradicionalne nastave (komunikacija uživo) dvosmjerna, sinkrona, verbalna i neverbalna, s mogućim povratnim informacijama, prilagodljiva je i uglavnom nije posredovana tehničkim medijem (Ćukušić i Jadrić, 2012: 66). S druge strane, povratne se informacije prilikom izvođenja *online* nastave često odgađaju ili su nepotpune i nespecifične. U *online* okruženju i *online* medijima komunikacija je ograničena gubitkom neverbalnih resursa, kao i gubitkom ili promjenom verbalnih resursa u stvarnom vremenu, poput vremena i intonacije.

„Važnu ulogu u procesu učenja i poučavanja, kao i u poticanju pozitivnoga stava prema materinskome jeziku, imaju učitelji hrvatskoga jezika“ (Pavličević-Franić i Aladrović-Slovaček, 2011: 172), no iako je „organizacija nastave na daljinu znatno povezana s razinom učiteljskih kompetencija uporabe informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT), dobro učiteljsko vladanje IKT-om nije jamstvo uspješnoga odgojno-obrazovnoga rada“ (Runtić i Kavelj, 2020: 153). Bitno je naglasiti da metodološka nesposobnost onoga koji poučava obično nije njegova krivnja: on nije bio spreman za poučavanje na mreži i nije imao priliku učiti, kao što nikad nije savladao pedagogiju.

2.6. Govorništvo u online nastavi

Razvoj tehnologije ima svoje negativne i pozitivne strane u komunikaciji i komunikacijskim obrascima. „Tehnologija potiče ljude da više komuniciraju, no ovisnost o računalima i društvenim mrežama ljude fizički udaljava, što mijenja komunikacijske obrasce: svjedoci smo sve lošijega jezičnog izražavanja osnovnoškolaca, pri čemu su teškoće vidljive i u pisanom i u usmenom izražavanju (čitanju i govorenju)“ (Sunara-Jozek, 2019: 171). „Retorika je nekada bila temelj obrazovanja, a danas je posve zanemarena, iako je sve više potrebna s obzirom na nova zanimanja i način života koji pretpostavlja sve bolje govorničke sposobnosti“ (Sunara-Jozek,

2019: 171). Situacija u kojoj su se zatekli učenici, a naročito osnovnoškolci, tijekom održavanja *online* nastave uvelike je otežala razvoj govorničkih sposobnosti i kompetencija. „Prema promjenama u Nacionalnom kurikulumu za predmet Hrvatski jezik ne vidi se da će sada biti više prostora za rad s učenicima na tom području jer je satnica Hrvatskoga jezika ostala ista, dok se opseg sadržaja nije smanjio; učiteljima je samo dana veća sloboda u odabiru tekstova (suvremeniji književni tekstovi, neknjiževni tekstovi) pri obradi, ponavljanju ili vježbanju jezičnih i književnih sadržaja“ (Sunara-Jozek, 2019: 174). „Naglasak se stavlja na razvijanje vještina govorenja, čitanja, pisanja i slušanja, ali i pored svih nastavnih sadržaja kojima treba učenike podučavati, neće biti dovoljno vremena za usavršavanje govorničkih vještina“ (Sunara-Jozek, 2019:174).

2.7. *Govorna izvedba i govorne vrednote:*

Škarić (2000) navodi neke od elemenata na koje je potrebno obratiti pozornost prilikom sastavljanja i izlaganja govora, a mogu se primijeniti i na nastavničku izvedbu *online* sata Hrvatskoga jezika:

- „priprema govora (pronalaženje-prikupljanje, raspoređivanje, sastavljanje, zapamćivanje, izricanje), vrijeme govora (poštivanje dogovorenog trajanja govora, tempo, ritam),
 - sadržaj govora (zanimljivost, informativnost, aktualnost, primjerenost trenutku),
 - kompozicija govora (raspored misli u govoru: uvod, razrada, zaključak),
 - logičnost govora (uzročno-posljedična povezanost misli, jasnoća, argumentacija, dokazi, preglednost...),
 - poetičnost govora (ukrašenost govora retoričkim figurama, modalni izrazi),
 - glas (artikulacija, naglasci, jačina glasa, boja glasa, visina glasa i sl.),
- izgovor,
 - neverbalni znakovi (geste, mimike, zvukovi, dodiri...)“ (Škarić, 2000: 69-81, 89-155,171-187).

Škarić (2000: 70), vodeći se antičkom retorikom i antičkim razdobljem, daje uputu prema kojoj svaki govor ima tri glavna dijela: „uvod, izlaganje i zaključak“. Dijelovi uvoda mogu biti zadobivanje naklonosti (oslovljavanje, predstavljanje), stvaranje zanimanja za temu (napomene o

povodu, okolnostima, razlozima, ciljevima govora) i upoznavanje sa sadržajem (Škarić, 2000: 70). Izlaganje se sastoji od kazivanja i dokazivanja, a u zaključku se sažima govor, ističe cilj govora i poziva na prihvaćanje misli te efektan završetak (Škarić, 2000: 71-72). Takva se tri dijela mogu primijeniti i u pripremi te izvođenju sata Hrvatskoga jezika, kako bi taj sat učenicima ostao upečatljiviji i kako bi lakše zapamtili preneseno gradivo.

Svi navedeni elementi čine cjelinu koja je potrebna za što bolje izvođenje nastave. Bilo bi poželjno kada bi učitelji pazili i pokušali što bolje ostvariti sve elemente, kako bi prenijeli sadržaj govora tako da ga učenici u takvoj otežanoj komunikacijskoj situaciji mogu lakše usvojiti.

2.7.1. Govorne vrednote

Od pisanoga se teksta govorni iskaz razlikuje znakovima (u govoru su akustički, a u pisanju vizualni), načinom recepcije (govorni iskaz prima se sluhom, a pisani tekst vidom) i strukturom (govorni se iskaz razlikuje od pisanoga, čak i onda kad je sadržajno potpuno isti) (Frančić i Petrović, 2013). Govorni iskaz ima neke vrijednosti koje se prilikom zapisivanja usmenoga iskaza ne prenose u pisani tekst. Guberina (1986) navedene vrijednosti naziva neleksička sredstva izražavanja tj. „vrednote govornog jezika“, a to su „intonacija, ritam, intenzitet, napetost, pauza, rečenično tempo, mimika, geste, položaj i napetost tijela“ (Guberina, 1986: 5). Frančić i Petrović (2013: 268), slijedeći Guberinu, navode da su te vrijednosti „intonacija, intenzitet, tempo, stanka, mimika, geste i stvarni kontekst, a zajednički ih nazivaju govornim vrednotama (vrednote govorenoga jezika)“ koje izražavaju „misaono-emocionalnu stvarnost i znak su čovjekove prisutnosti u komunikacijskome činu“. Frančić i Petrović (2013) daju sljedeća objašnjenja navedenih govornih vrednota:

- Intonacija. Intonacija je visina tona, neprestana promjena osnovnoga tona u govoru koja može biti različita u izgovoru pojedinih glasova i riječi; različita intonacija daje izrazu različita značenja i određuje logičke i emocionalne modifikacije rečenice.
- Intenzitet. Intenzitet je glasnoća kojom se izgovara riječ, a može biti: 1. srednji (normalna glasnoća koja ne privlači pozornost sugovornika), 2. oslabljen (tihi govor ili šapat koji može privući pozornost sugovornika ako je u kontrastu s ostalim dijelom iskaza – oznaka prisutnosti sugovornika jer pretpostavlja malu fizičku udaljenost) i 3. pojačan (vikanje koje

privlači pozornost sugovornika i upozorava ga na obavijesnu vrijednost dijela iskaza; određuje naglasak rečenice, a označava i veću fizičku udaljenost među sugovornicima, pa tako govori i o njihovim međusobnim odnosima.

- Tempo. Tempo je brzina izgovora pojedinih rečenica ili rečeničnih dijelova.
- Stanka. Označava odsutnost akustičke realizacije koja može iskazivati različita značenja i emocije
- Mimika (pokreti lica) i geste (pokreti ruku, glave ili tijela). To su dvije vizualne govorne vrednote kojima se ostvaruje uloga pokreta u jeziku.
- Stvarni kontekst. Označava skup predmeta i bića koji okružuju govornika u trenutku govora i koji se kao takvi uključuju u govorni iskaz.

3. Metodologija

Metodološki dio ovog rada podijeljen je na tri dijela. Prvi dio obuhvaća analizu videolekcija kojima se može pristupiti na internetskim stranicama „Škola za život“ (<https://skolazazivot.hr/video-lekcije/>, 2022.). Analizirano je pet različitih govornih izvedbi učitelja i nastavnika osnovne škole (dva učitelja nastave Hrvatskoga jezika drugoga razreda osnovne škole i tri nastavnika sedmoga razreda osnovne škole) prema protokolu fonetskog statusa navedenom u Varošaneć-Škarić (2010: 105-106).

Drugi se dio sastoji od provođenja istraživanja putem anketnog upitnika na uzorku od 24 učenika sedmoga razreda osnovne škole, a kojim se nastojalo ispitati zadovoljstvo *online* nastavom Hrvatskoga jezika te ocjenjivanje i procjena fonetskog statusa nastavnika pri izvođenju *online* nastave.

U trećem je dijelu predstavljena priprema za *online* nastavni sat Hrvatskog jezika za sedmi razred, uzevši u obzir ishode Nacionalnog okvirnog kurikuluma, rezultate upitnika, preporuke za održavanje *online* nastave i sl.

3.1. Način provođenja istraživanja i prikupljanje podataka

Za analizu videolekcija *online* nastave Hrvatskoga jezika korištene su videolekcije koje su javno dostupne na stranicama „Škola za život“ (<https://skolazazivot.hr/video-lekcije/>, 2020).

Duljina je trajanja videolekcija različita, pa su rezultati proizašli iz onoga što je dostupno *online*. Iako su imena učitelja i nastavnika, čija je izvedba nastave analizirana, dostupna i javno navedena na stranicama „Škola za život“ i Youtubeu, u radu su navedena pod šiframa (učitelj 1 – U1, učitelj 2 – U2, nastavnik 1 – N1, nastavnik 2 – N2 itd.).

Provedeno je i istraživanje putem metode anketnog upitnika koji je konstruiran za potrebe diplomskog rada (Prilog 1.). Provođenje upitnika obavljeno je uživo, u Osnovnoj školi Davorina Trstenjaka, Hrvatska Kostajnica, uz odobrenje ravnateljice Medine Omerović Pužar. Anketiranje je provedeno 17. prosinca 2021. godine. U anketi su sudjelovala 24 učenika iz dva razreda (7. a i 7. b). Na satu su im podijeljeni papiri s upitnikom koji su ispunjavali otprilike 30-ak minuta. Iako se u ovom diplomskom radu analizira nastava drugoga i sedmoga razreda, upitnik je konstruiran samo za učenike sedmoga razreda, s obzirom na to da učenici drugoga razreda nisu dovoljno zreli i samostalni za ispunjavanje upitnika koji obuhvaća procjenu fonetskog statusa i nisu upoznati s fonetskom terminologijom, a rezultati bi mogli biti nepouzdana. Ispunjavanje upitnika bilo je anonimno: od učenika se nisu tražili nikakvi identifikacijski podatci, a sudjelovanje u upitniku bilo je u potpunosti dobrovoljno, o čemu su prije ispunjavanja bili obaviješteni. Učenicima je rečeno da od ispunjavanja upitnika mogu odustati u svakom trenutku. Dobiveni su se rezultati koristili isključivo za potrebe diplomskog rada, a dostupni su diplomantu mentoru ovoga rada, prof. dr. sc. Gordani Varošaneć-Škarić na izvanjskom disku. Čuvat će se najmanje tri godine.

3.2. Mjerni instrumenti

3.2.1. *Prilagođeni fonetski status: analiza videolekcija*

Izvedba nastavnika analizirana je prema „protokolu fonetskog statusa koji se koristi u metodici rada na govoru u elektroničkim medijima“, ali je prilagođen za potrebe rada. Osmislila ga je nositeljica predmeta Gordana Varošaneć-Škarić (2010). Prema Varošaneć-Škarić (2010: 101), „protokol fonetskog statusa uzima u obzir govorna sredstva i izražajnost, tj. način korištenja tih sredstava.“ Iako je sastavljen za analizu govora javnih govornika i vokalnih profesionalaca, može se primijeniti na fonetsku analizu govora učitelja i nastavnika, koji su u

slučaju izvođenja *online* nastave javni govornici i čija su predavanja javno dostupna. Fonetski status podrazumijeva procjenu svih čimbenika govornog statusa.

Neki od elemenata, koji se nalaze u originalnom protokolu fonetskog statusa Varošaneć-Škarić (2010), u dogovoru s mentoricom, izostavljeni su u upitniku koji se provodio među učenicima sedmoga razreda jer učenici ne posjeduju znanje te kompetencije koje posjeduju studenti fonetike pa su procjenjivali samo osnovne elemente. Budući da su određeni elementi izbaćeni, govori se o prilagođenom fonetskom statusu.

Tablica 1. prikazuje dimenzije fonetskog statusa, prema Varošaneć-Škarić (2010), koje je student koristio pri procjeni i analizi govorne izvedbe nastavnika.

Tablica 1. Fonetski status – elementi procjene i pojašnjenja

GLAS	<ul style="list-style-type: none"> • „Normalan ili uredan glas (opisno se određuje kao glas srednje visine tona, srednje glasnoće, bez nadgrkljanskih modifikacija i modalne fonacijske vrste); disfoničan“ (Varošaneć-Škarić, 2010: 105) <p>- Ton glasa (1- vrlo dubok, 2- dubok, 3-srednje visok, 4- visok, 5-vrlo visok)</p> <p>- Glasnoća (1 – vrlo tiho, 2 – tiho, 3 – srednje glasno, 4 – glasno, 5 – vrlo glasno)</p>
IZGOVOR (DIKCIJA)	<ul style="list-style-type: none"> • „nedostatna (loša; karakterizira je labav izgovor glasnika) • dostatna (dobar izgovor) • izvrsna“ (Varošaneć-Škarić, 2010: 105) <p>„Osim tri navedene vrste, u fonetskom statusu postoji i naziv presnažna dikcija (očituje se u nepotrebnom ustrajanju u prejakom izgovoru, posebice suglasnika)“ (Varošaneć-Škarić, 2010: 105).</p>
IZGOVORNE MANE	<ul style="list-style-type: none"> • Da/Ne <p>„Dislalije – poremećaji izgovora i riječi“ (Varošaneć-Škarić, 2010: 105) ; sigmatizam</p>

	<p>Rotacizam- poremećaj izgovora glasa /r/ Lambdacizam- poremećaj izgovora glasova /l/ i /lj/ Tetacizam- poremećaj izgovora glasa /t/, deltacizam- poremećaj izgovora glasa /d/) ≤ Smetnje čitanja; ≤ brzopletost; ≤ obezvučavanje</p>
IZGOVORNE POGREŠKE (Izgovorne pogreške promatraju se u odnosu na općeprihvaćeni (dijalektalni; lokalni) izgovor)	<ul style="list-style-type: none"> • Da/Ne
Dijalektalni izgovor/lokalni izgovor	
Samoglasnici	<ul style="list-style-type: none"> • Da/Ne • Škarić (2019: 168) opisuje vokalski prostor u kojemu su na „vodoravnoj osi postavljeni slijeva od prednjega /i/ prema središnjima do stražnjega /u/ na desnoj strani osi; na vertikalnoj osi s lijeve strane nagnuto postavljeni su vokali prema zatvorenosti/otvorenosti, tako da je gore postavljen zatvoreno /i/, slijede poluzatvoreni /e/ pa poluotvoreni vokali sve do otvorenoga /a/“
Suglasnici	<ul style="list-style-type: none"> • „Upisuje se vrsta izgovorne pogreške; npr. alveolarno /t/, /d/ meko /l/; jako, mediteransko /r/; dvoartikulacijsko /nj/, /lj/; premeško /č/, /ć/; zaokruženo, jako, labijalizirano /č/, /š/, /ž/“ (Varošaneć-Škarić, 2010: 105)
Asimilacije	<ul style="list-style-type: none"> • „Ostvaruje; ne ostvaruje; hiperkorektan izgovor; previše zbog ispadanja samoglasnika“ (Varošaneć-Škarić, 2010: 105)
NAGLASC	<ul style="list-style-type: none"> • „Kodificirana norma (KN), općeprihvatljiv (OP), prihvaćen (PIH) • Dinamički – jednonaglasni, dvonaglasni“ (Varošaneć-Škarić, 2010: 105)
OPĆA OCJENA IZGOVORA (opći hrv. izgovor)	Ukupno (KN,OPIH,PIH)
IZRAŽAJNOST	<ul style="list-style-type: none"> • „Loša/dobra/izvršna – uzimaju se u obzir logičke stanke, logičko isticanje, ritam, brzina govora“ (Varošaneć-Škarić, 2010: 101)
Logičko isticanje	
Logičke stanke	
Ritam	<ul style="list-style-type: none"> • „Primjeren/Isprekidan“ (Varošaneć-Škarić, 2010: 101)
Tempo (brzina govora)	<ul style="list-style-type: none"> • „Primjeren – podrazumijeva onu brzinu govora

	koju ne zamjećujemo kao zaseban indikator tijekom govora, kad nije prebrza ni prespora - spor/ brz“ (Varošaneć-Škarić, 2010: 101)
Glatkoća „Glatkoća je govor bez zastajkivanja, oklijevanja, zamuckivanja, ispravljanja i izgovornih pogrešaka“ (Vrban Zrinski, 2013).	<ul style="list-style-type: none"> • „Loša/srednja/dobra/vrlo dobra/izvršna“ (Varošaneć-Škarić, 2010: 101)
UKUPNA OCJENA	<ul style="list-style-type: none"> • 1-5

3.2.2. Anketni upitnik

Anketni su upitnik ispunjavali učenici sedmog razreda kojima je prije ispunjavanja objašnjena i definirana svaka kategorija koja se ispitivala anketom, a koja se tiče fonetskog statusa. S obzirom na to da su se učenici prvi put sreli s pojedinim elementima, djelomično su upoznati s kategorijama koje su ispitivane u anketi, a tiču se fonetskog statusa.

Upitnik je podijeljen na dva dijela. Prvi dio obuhvaća četiri pitanja. Prvo pitanje ispituje mišljenje učenika o važnosti dimenzija fonetskog statusa tijekom održavanja *online* nastave, a to su ugoda glasa, tempo govora (brzina), izražajnost, glasnoća, mimike i geste (izrazi lica, pokreti ruku, glave ili tijela) te glatkoća (govor bez zastajkivanja, prekida i sl.). Učenici su važnost pojedine dimenzije ocjenjivali na skali od 1 do 5: 1 – nimalo mi nije važno, 2 – nije mi važno, 3 – neutralno, niti važno niti nevažno, 4 – prilično mi je važno, 5 – jako mi je važno. Drugo je pitanje obuhvaćalo procjenu fonetskog statusa triju različitih nastavnica pri izvođenju *online* nastave Hrvatskoga jezika. Učenici su ocjenjivali ugodu glasa (1 – iznimno neugodan glas, 2 – neugodan glas, 3 – prosječan glas, 4 – ugodan glas, 5 – iznimno ugodan glas), glatkoću (1 – iznimno loša glatkoća, 2 – loša glatkoća, 3 – srednja glatkoća govora, 4 – dobra glatkoća govora, 5 – izvršna glatkoća govora), izgovor glasova i riječi (1 – iznimno loš izgovor, 2 – loš izgovor, 3 – prosječan izgovor, 4 – dobar izgovor, 5 – iznimno dobar izgovor), razumljivost (1 – iznimno nerazumljiv govor, 2 – nerazumljiv govor, 3 – prosječan govor, 4 – razumljiv govor, 5 – iznimno razumljiv govor), tempo govora (spor, umjeren, brz), glasnoću (tiho, umjereno, glasno) te sveukupan dojam (1 – nimalo mi se ne sviđa, 2 – ne sviđa mi se, 3 – prosječno, niti mi se sviđa niti mi se ne sviđa, 4 – prilično mi se sviđa, 5 – jako mi se sviđa). Trećim se pitanjem nastojalo

saznati koja im se od tri navedene nastavnice najviše sviđala te zašto. Četvrto se pitanje odnosi na stav učenika o tome što najviše pridonosi učenju hrvatskoga jezika u nastavničkom izlaganju.

Drugi se dio upitnika odnosio na općenita pitanja o *online* nastavi Hrvatskoga jezika koju su oni pohađali/slušali tijekom pandemije koronavirusa. Obuhvaća pet pitanja koja ispituju način praćenja *online* nastave Hrvatskoga jezika, važnost nastave Hrvatskoga jezika, zadovoljstvo načinom izvođenja nastave („Ne sviđa mi se“, „Uglavnom mi se ne sviđa“, „Neutralan/na (ni da ni ne)“, „Uglavnom mi se sviđa“, „U potpunosti mi se sviđa“). Spomenuta pitanja uključuju i izbor tvrdnji o *online* nastavi s kojima se više slažu te pitanja o tome što bi promijenili kod *online* nastave Hrvatskoga jezika, ali i što im se najviše sviđa.

4. Rezultati

U rezultatima je predstavljena analiza govorne izvedbe putem prilagođenog protokola fonetskog statusa nastavnika *online* nastave, ali i njihova vještina ispunjavanja, održavanja i konstruiranja sadržaja nastave te realizacija ishoda i ciljeva određenih Nacionalnim kurikulumom.

Nakon toga, predstavljeni su rezultati istraživanja provedenog putem anketnog upitnika kod učenika sedmoga razreda, a na kraju je prikazan primjer oglednog sata *online* nastave Hrvatskoga jezika za sedmi razred osnovne škole.

4.1. Analiza govorne izvedbe učitelja i nastavnika tijekom online nastave Hrvatskoga jezika drugoga i sedmoga razreda

U nastavku su navedene teme analiziranih nastavnih satova, poveznice na videolekcije *online* satova nastave Hrvatskoga jezika koje su dostupne na internetu (Tablica 2. i Tablica 5), kao i tablice analize govorne izvedbe prema prilagođenom fonetskom statusu (tablice 3., 4., 6., 7. i 8.).

4.1.1. 2. razred

Tablica 2. Poveznice na videolekcije – 2. razred

	Tema	Učiteljica	Poveznica na videolekciju
--	-------------	-------------------	----------------------------------

	razrednog sata		
1. Lekcija	Telefonski razgovor	U1	https://www.youtube.com/watch?v=_Afy0v5MWzI
2. Lekcija	Pjesma	U2	https://www.youtube.com/watch?v=lviIJcnIngQ

Tablica 3. Analiza fonetskog statusa – U1

GLAS	Normalan glas Ton: 4 (visok) Glasnoća: 4 (glasno)
IZGOVOR (DIKCIJA)	Dostatna (primjerena)
IZGOVORNE MANE	Nema
IZGOVORNE POGREŠKE	Nema
Dijalektalni izgovor/lokalni izgovor	Ne
Samoglasnici	Ne
Suglasnici	Ne
Asimilacije	Ostvaruje
NAGLASCI	Opće prihvatljiv izgovor
OPĆA OCJENA IZGOVORA (opći hrv. izgovor)	
Kodificirana norma/Općeprihvatljiv izgovor/ Prihvaćen izgovor	Opće prihvatljiv izgovor
IZRAŽAJNOST	Dobra
Logičko isticanje	Da
Logičke stanke	Da
Ritam	Primjeren, povremeno isprekidan
Tempo	Umjeren
GLATKOĆA	Dobra
UKUPNA OCJENA	3

Kada govorimo o kompoziciji govora, postoje jasne granice između uvodnog dijela, središnjeg glavnog dijela i završetka, odnosno zaključka. Učiteljica je u uvodu koristila pozdravljanje, no niti se predstavila niti je spomenula kome se obraća (učenicima). Središnji je dio dobro organiziran i strukturiran, a na kraju učiteljica ponavlja ono najvažnije što bi učenici trebali zapamtiti i daje im igru telefoniranja za vježbu. Naposljetku, učiteljica pozdravlja učenike i zahvaljuje im na pozornosti. Učiteljica putem izjava i pitanja: „Odgovorite mi na pitanje!“, „Što smo naučili?“, „Bravo!“ potiče učenike na suradnju, iako oni nisu u mogućnosti odgovoriti u tome trenutku, te ih tako uključuje u sam proces sata i komunikacije.

Govor je logično organiziran, a rečenice su kratke i jasne. Tema i jezik prilagođeni su učenicima drugog razreda. Postignuća, koja su ranije navedena prema Kurikulumu, a koja su vezana za

razvoj „primarne jezične komunikacijske djelatnosti slušanja i govorenja – učenici bi trebali naučiti primjenjivati osnovna pravila govorne pragmatike: čekanje reda za javljanje, neupadanje u riječ dok drugi govore, upravljanje jačinom glasa i sl.“(Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije (2019: 253), mogu se ostvariti putem nastavne teme „Telefonski razgovori“.

Videolekcija traje 5 minuta i 11 sekundi.

Tablica 4. Analiza fonetskog statusa – U2

GLAS	Normalan glas Ton: 2 – 3 (nizak do srednje visok) Glasnoća: 3 – 4 (srednje glasno do glasno)
IZGOVOR (DIKCIJA)	Dostatna
IZGOVORNE MANE	Nema
IZGOVORNE POGREŠKE	Nema
Dijalektalni izgovor/lokalni izgovor	Ne
Samoglasnici	Ne
Suglasnici	Oslabljen izgovor /s/, /š/, /z/, /č/
Asimilacije	Ostvaruje
NAGLASCI	Dinamički naglasni sustav
OPĆA OCJENA IZGOVORA (opći hrv. izgovor)	
Kodificirana norma/Općeprihvatljiv izgovor/ Prihvaćen izgovor	Kodificirana norma
IZRAŽAJNOST	Dobra
Logičko isticanje	Da
Logičke stanke	Da
Ritam	Primjeren, povremeno isprekidan
Tempo	Umjeren
GLATKOĆA	Dobra
UKUPNA OCJENA	4

Kompozicija je govora takva da na početku lekcije ne postoje elementi uvoda: pozdravljanje, predstavljanje i oslovljavanje, jer je videolekcija isječak iz cijelog sata, a lekcija iz Hrvatskoga jezika počinje tek kasnije. Međutim, u uvodu učiteljica uspješno uvodi učenike u temu i ono o čemu će se govoriti i učiti kasnije. Središnji je dio govora dobro organiziran, no prijelaz iz središnjeg dijela govora u zaključak prilično je nejasan i nedefiniran. Na kraju lekcije nema efektnog završetka ili zahvale i sl. Ipak, učiteljica je tijekom izlaganja postavila nekoliko pitanja namijenjenih djeci, a na koja je kasnije sama dala odgovore. Očekivani se ishodi za učenike

drugog razreda, a koji su navedeni za područje Književnosti i stvaralaštva: “učenik izražava svoja zapažanja, misli i osjećaje nakon slušanja/čitavanja književnoga teksta; sluša/čita književni tekst” (Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije (2019: 253), mogu ostvariti putem videolekcije na temu Majčinog dana.

Videolekcija traje 6 minuta i 18 sekundi.

4.1.2. 7. razred

Tablica 5. Poveznica na videolekcije – 7. razred

	Tema razrednog sata	Nastavnik	Poveznica na videolekciju
1. Lekcija	Izražavanje pjesničkim slikama	N1	https://www.youtube.com/watch?v=WY2GKD4VBtk
2. Lekcija	Putovanja u bliskoj budućnosti, 13. dio, Najdraže pjesme na putu	N2	https://www.youtube.com/watch?v=lx2wQMB0Mk
3. Lekcija	Odnosi među riječima	N3	https://www.youtube.com/watch?v=-uaQYgP9FuY

Tablica 6. Analiza fonetskog statusa – N1

GLAS	Normalan (pomalo hrapav, promukao) Ton – 3 (srednje visok) Glasnoća – 4 (glasno)
IZGOVOR (DIKCIJA)	Dostatna/primjerena
IZGOVORNE MANE	Nema
IZGOVORNE POGREŠKE	Nema
Dijalektalni izgovor/ lokalni izgovor	Ne
Samoglasnici	Ne
Suglasnici	Ne
Asimilacije	Ostvaruje
NAGLASCI	Dinamički
OPĆA OCJENA IZGOVORA (opći hrv. izgovor)	
Kodificirana norma/Općeprihvatljiv izgovor/ Prihvaćen izgovor	Općeprihvatljiv

IZRAŽAJNOST	Dobra
Logičko isticanje	Da
Logičke stanke	Da
Ritam	Primjeren, povremeno isprekidan
Tempo	Spor do umjeren (uglavnom umjeren, povremeno spor)
GLATKOĆA	Dobra
UKUPNA OCJENA	4

Nastavnica 1 (N1) jasno je organizirala lekciju. U uvodnom je dijelu pozdravila učenike te jasno predstavila temu sata, ali i navela ishode koje učenici trebaju ostvariti. Glavni je dio jasno strukturiran, a jasan je i prijelaz na zaključak i završetak sata. Na kraju je zadala učenicima zadatak koji potiče uključivanje svega onoga o čemu se govorilo na satu i produbljivanje znanja. Nastavnica je u zaključku koristila efektan završetak: „Želim Vam maštovito putovanje u svijet zvukova i svijet vidnih podražaja te puno zanimljivih pjesama i pjesničkih minijatura.“ Govor je prilagođen učenicima sedmoga razreda, nastavnica je povezivala stara znanja s novima te objašnjavala nepoznate pojmove i definicije.

Geste i mimike su minimalne, ali i vrlo primjerene te kontrolirane. Nastavnica je nakon postavljanja pitanja, koja su bila namijenjena učenicima, uzimala kratke stanke (5 – 7 sekundi).

Videolekcija traje 11 minuta i 20 sekundi.

Tablica 7. Analiza fonetskog statusa – N2

GLAS	Normalan glas Ton – 3/4 (srednje visok/visok) Glasnoća – 4 (glasno)
IZGOVOR (DIKCIJA)	Dostatna/primjerena
IZGOVORNE MANE	Nema
IZGOVORNE POGREŠKE	Nema
Dijalektalni izgovor/lokalni izgovor	Ne
Samoglasnici	Ne
Suglasnici	Labavost frikativa /š/,/ž/
Asimilacije	Ostvaruje
NAGLASCI	Općeprihvatljiv
OPĆA OCJENA IZGOVORA (opći hrv. izgovor)	
Kodificirana norma/Općeprihvatljiv izgovor/ Prihvaćen izgovor	Općeprihvatljiv
IZRAŽAJNOST	Dobra
Logičko isticanje	Da

Logičke stanke	Da
Ritam	Isprekidan
Tempo	Umjeren
GLATKOĆA	Vrlo dobra
UKUPNA OCJENA	3

Što se tiče kompozicije govora, nastavnica je pozdravila učenike i uputila ih u temu nastavnog sata, kao i nastavne ishode. Učenicima je dala zadatak da odgovore na postavljena pitanja zapišu u svoje bilježnice, nakon čega bi im i sama dala moguće odgovore na pitanja. Dijelovi govora/sata jasno su podijeljeni i razgraničeni. Na kraju sata nastavnica učenicima daje nekoliko zadataka koji će im omogućiti primjenu naučenog, pozdravlja učenike i zahvaljuje im se. Također, jedina je nastavnica koja je stavila tablicu samovrednovanja rada učenika.

Videolekcija traje 19 minuta i 8 sekundi.

Tablica 8. Analiza fonetskog statusa – N3

GLAS	Normalan Ton – vrlo visok (4) Glasnoća – glasno (4)
IZGOVOR (DIKCIJA)	Dostatna/primjerena
IZGOVORNE MANE	Nema
IZGOVORNE POGREŠKE	Nema
Dijalektalni izgovor/lokalni izgovor	Dijalektalan izgovor
Samoglasnici	Prezativoren izgovor /e/
Suglasnici	Ne
Asimilacije	Ostvaruje
NAGLASCI	Dinamički sustav
OPĆA OCJENA IZGOVORA (opći hrv. izgovor)	
Kodificirana norma/Općeprihvatljiv izgovor/ Prihvaćen izgovor	Prihvaćen izgovor
IZRAŽAJNOST	Dobra
Logičko isticanje	Da
Logičke stanke	Da
Ritam	Isprekidan
Tempo	Umjeren/brz
GLATKOĆA	Vrlo dobra
UKUPNA OCJENA	4

Kada je riječ o kompoziciji govora, primjetna je jasna preglednost uvodnog dijela govora: uvođenje u temu, navođenje odgojno-obrazovnih ishoda aktivnosti. Pridobivanje pažnje nastavnica je ostvarila putem oslovljavanja: „Dobar dan, učenici sedmoga razreda!“ Postoji jasan prijelaz na glavni dio govora, govor je prilagođen učenicima sedmoga razreda (13 – 14 godina), rečenice nisu komplicirane i nejasne. Navođenjem primjera i postavljanjem pitanja, nastavnica olakšava usvajanje gradiva. Nastavnica je nove jezične sadržaje, koje učenici trebaju usvojiti, predstavila putem aktualnog teksta o pandemiji koronavirusa. Tempo je govora u čitanju ubrzan. Nastavnica sat završava kvizom te još jednim, posljednjim zadatkom. Nastavnica pozdravlja učenike.

Videolekcija traje 13 minuta i 34 sekunde.

4.2. Analiza anketnog upitnika

Tablica 9. sadrži odgovore na pitanje: „U tablicama zaokružite ocjenu od 1 (nimalo važno) do 5 (jako važno) kojom ćete izraziti koliko su Vam kod nastavnika tijekom održavanje *online* nastave važni...“

Tablica 9. Procjena važnosti elemenata nastavničke izvedbe

	1 (nimalo mi nije važno)	2 (nije mi važno)	3 (neutralno: niti je važno niti je nevažno)	4 (prilično mi je važno)	5 (jako mi je važno)
Ugoda glasa	/	/	25 %	45,8 %	29,1 %
Tempo govora	/	/	12,5 %	45,8 %	41,6 %
Izražajnost	/	/	8,3 %	50,0 %	41,6 %
Glasnoća	/	/	12,5 %	45,8 %	41,6 %
Mimike i geste (izrazi lica, pokreti ruku, glave ili tijela)	4,2 %	16,7 %	50,0 %	29,1 %	/
Glatkoća (govor bez zastajkivanja, prekida i sl.)	/	/	33,3 %	45,8 %	20,8 %

Najveći udio odgovora ocijenjenih ocjenama 1 (nimalo mi nije važno) i 2 (nije mi važno) učenici su naveli za mimike i geste (izrazi lica, pokreti ruku, glave ili tijela). Većina je učenika za gotovo sve dimenzije (osim mimike i geste) dala ocjenu 4 (prilično mi je važno).

Prosječna ocjena važnosti ugone glasa (zaokružena na jednu decimalu) iznosi 4,0, za tempo govora 4,3, za izražajnost 4,3, za glasnoću 4,3, za mimike i geste 3,0 te za glatkoću 3,9.

4.2.1. Procjena govorne izvedbe nastavnika

Učenici su ocjenjivali nekoliko elemenata govorne izvedbe nastavnica (Tablica 10.). Kada je u pitanju tempo govora, većina učenika smatra kako prva i druga nastavnica imaju umjeren tempo govorenja, dok je više od polovice za treću nastavnicu odgovorilo da joj je tempo govora brz. Za glasnoću je većina učenika za sve tri nastavnice izjavila da je umjerena.

Tablica 10. Ocjenjivanje pojedinih elemenata govorne izvedbe

Ugoda glasa					
	1 – iznimno neugodan glas	2 – neugodan glas	3 – prosječan glas	4 – ugodan glas	5 – iznimno ugodan glas
Nastavnik 1	8,3 %	/	41,6 %	41,6 %	8,3 %
Nastavnik 2	8,3 %	29,1 %	20,8 %	37,5 %	4,1 %
Nastavnik 3	4,1 %	20,8 %	38,3 %	38,3 %	4,1 %
Glatkoća					
	1 – iznimno loša	2 – loša glatkoća govora	3 – srednja glatkoća govora	4 – dobra glatkoća govora	5 – izvrsna glatkoća govora
Nastavnik 1	/	4,2 %	41,6 %	45,8 %	8,4 %
Nastavnik 2	4,2 %	16,6 %	25,0 %	37,5 %	16,7 %
Nastavnik 3	/	8,3 %	37,5 %	50,0 %	4,2 %
Izgovor					
	1 – iznimno loš izgovor	2 – loš izgovor	3 – prosječan izgovor	4 – dobar izgovor	5 – iznimno dobar izgovor
Nastavnik 1	/	/	16,7 %	75,0 %	8,3 %
Nastavnik 2	/	4,2 %	37,5 %	41,7 %	16,7 %
Nastavnik 3	/	8,3 %	25,0 %	54,2 %	12,5 %
Razumljivost govora					
	1 – iznimno	2 –	3 – prosječno	4 – razumljiv	5 – iznimno

	nerazumljiv govor	nerazumljiv govor	razumljiv govor	govor	razumljiv govor
Nastavnik 1	/	4,2 %	29,2 %	45,9 %	20,8 %
Nastavnik 2	/	8,3 %	37,5 %	37,5 %	16,7 %
Nastavnik 3	/	4,2 %	41,7 %	45,8 %	8,3 %
Tempo govora					
	Spor		Umjeren		Brz
Nastavnik 1	12,5 %		87,5 %		/
Nastavnik 2	8,3 %		62,5 %		29,2 %
Nastavnik 3	/		41,7 %		58,3 %
Glasnoća					
	Tiho		Umjereno		Glasno
Nastavnik 1	12,5 %		87,5 %		/
Nastavnik 2	25,0 %		75,0 %		/
Nastavnik 3	/		54,2 %		45,8 %

Tablica 11. Ocjena sveukupnog dojma

Sveukupan dojam					
	1 – nimalo mi se ne sviđa	2 – ne sviđa mi se	3 – prosječno (niti mi se sviđa niti mi se ne sviđa)	4 – prilično mi se sviđa	5 – jako mi se sviđa
Nastavnica 1	4,2 %	/	29,2 %	58,3 %	8,3 %
Nastavnica 2	4,2 %	29,2 %	33,3 %	20,8 %	12,5 %
Nastavnica 3	4,2 %	8,3 %	37,5 %	45,8 %	4,2 %

Najviše učenika (gotovo 60 %) ocijenilo je prvu nastavnicu ocjenom 4 – prilično mi se sviđa, dok je najvišu moguću ocjenu (5 – jako mi se sviđa) najviše učenika dodijelilo drugoj nastavnici.

Također, učenicima je postavljeno pitanje koja im se nastavnica najviše sviđela i zašto. Njih 47,8 % izjavilo je da im se najviše sviđela prva nastavnica. Ta im se nastavnica najviše sviđela zbog nekoliko razloga: „Zato što je imala najugodniji glas“, „...najbolja brzina govora...“, „Zato što razumijem sve riječi i glasnoća je dobra.“, „...ujednačen tempo govorenja...“, „Nju sam najviše razumjela, ima najbolji izgovor.“ „Nije preglasna i nema puno prekida u govoru.“, „Jasna je i razgovijetna.“; „Ima najugodniji glas, nije preglasna i prebrza u govoru, razumijem je“.

Njih 30,4 % odgovorilo je da im se treća nastavnica najviše sviđela jer „...je bila najglasnija i dovoljno razumljiva“, „ima umirujuć glas i govorila je razgovijetno i glasno“, „ima umjeren

tempo govorenja“, „svidjela mi se zbog jasnoće i glasnoće izražavanja“, „gradivo sam razumjela jer je jasno i glasno objašnjeno“, „njezinu lekciju sam najbolje razumjela“.

Njih 21,8 % navelo je da im se najviše svidjela druga nastavnica. Najviše im se svidjela zato što je bila najjasnija i zato što je najbolje objašnjavala, imala je najbolji tempo za slušanje, a glas, razumljivost i tempo pridonijeli su shvaćanju lekcije.

Posljednje pitanje prvog dijela bilo je „Za što mislite da najviše pridonosi učenju hrvatskoga jezika u *online* nastavničkom izlaganju?“. Prema mišljenju učenika, učenju jezika prilikom nastavničkog izlaganja najviše pridonose razumljivost nastavnika i razgovijetan govor, umjerena brzina govora, dobro izlaganje, smirenost i opuštenost nastavnika, detaljno objašnjavanje lekcije, prilagođena glasnoća, dobra internetska povezanost, dobre prezentacije, dosta objašnjenja, slušanje učenika, dobar izgovor riječi, dobra boja glasa i tečnost govorenja, trud nastavnika.

4.2.2. Općenita pitanja o online nastavi Hrvatskoga jezika

Drugi je dio upitnika obuhvaćao općenita pitanja o *online* nastavi Hrvatskoga jezika koju su slušali učenici. Nastavu su pratili preko platformi Zoom i Teams te preko Youtube videolekcija.

Također, učenici su procjenjivali važnost nastave Hrvatskoga jezika za njih same (Tablica 12.). Najviše je učenika izjavilo da im je nastava Hrvatskoga jezika prilično važna. Nijedan učenik nije izjavio da mu je nastava iznimno nevažna ili nevažna.

Tablica 12. Procjena učenika o važnosti nastave Hrvatskoga jezika

	Koliko Vam je važna nastava Hrvatskoga jezika? N=24
1 – iznimno nevažna	/
2 – nevažna	/
3 – neutralno: ni važna, ni nevažna	25,0 %
4 – prilično važna	45,9 %
5 – vrlo važna	29,1 %

Na pitanje „Koliko Vam se sviđa izvođenje nastave Hrvatskoga jezika *online*?“, 4,1 % učenika odgovorilo je da im se ne sviđa, 8,3 % izjavilo je da im se uglavnom ne sviđa, 33,3 % učenika je

neutralno (niti sviđa niti ne sviđa), dok se njima 37,5 % izvođenje nastave *online* uglavnom sviđa. Njih 16,6 % odgovorilo je da im se u potpunosti sviđa.

Nadalje, učenicima je ponuđeno pet tvrdnji u kojima su morali izabrati jedan od dva ponuđena izbora s kojim se više slažu:

1. Više sam gradiva naučio *online/uživo*.
2. Nastavnika lakše pratim *online/uivo*.
3. Zbog *online* nastave *više/manje* moram učiti samostalno (kod kuće).
4. Više sam motiviran za praćenje nastave *uživo/online*.
5. Hrvatski jezik lakše učim *online/uživo*.

Svi su učenici (100 %) rekli da su više gradiva naučili uživo i da hrvatski jezik lakše uče uživo. Njih 95,8 % nastavnika lakše prati uživo, a 4,1 % *online*. Zbog *online* nastave 12,5 % učenika manje mora učiti kod kuće, a ostatak (87,5 %) mora učiti više. Njih 16,6 % više je motivirano za praćenje nastave uživo, a 83,3 % lakše prati nastavu uživo.

Naposljetku, učenici su odgovorili što im se najviše sviđa, a što bi promijenili prilikom slušanja *online* nastave (Tablica 13.)

Tablica 13. Pozitivne i negativne strane *online* nastave

„Što bi promijenili kod <i>online</i> nastave da možete?“	„Što Vam se najviše sviđa kod održavanja <i>online</i> nastave?“
„Češći Zoom satovi“	„Lekcije se sporije objašnjavaju.“
„Svi bi nastavnici trebali koristiti kamere i bolje mikrofone jer zvuk često nije dovoljno dobar što miče fokus s nastave.“	„Rad od kuće“ „Satovi kraće traju nego u školi.“
„Više vremena za rješavanje zadataka“	„Nastava se ne mora pratiti cijelo vrijeme.“
„Manje se nauči nego uživo.“	„Nema puno zadaće.“
„Loša internetska povezanost“	„Duže spavanje“
„Nastavnik, koji inače predaje, trebao bi snimiti sat, a ne praćenje drugog nastavnika preko videolekcija.“	

Iznad su navedeni neki od najčešćih odgovora na spomenuta pitanja. Učenici smatraju da bi lakše pratili gradivo kada bi imali češće Zoom sastanke s upaljenom kamerom i odgovarajućom opremom, poput mikrofona. Većina je učenika kao prednosti *online* nastave navela rad od kuće, kraće lekcije i manje zadataka koji se lakše obavljaju kada se nastava izvodi *online*.

4.3. Priprema za online nastavni sat Hrvatskoga jezika za sedmi razred osnovne škole

Predmetno područje: OŠ HJ B. „Književnost i stvaralaštvo“

Ishodi prema „Kurikulumu nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije“ (2019: 253) su:

- Hrvatski jezik i komunikacija. „Učenik govori i razgovara primjenjujući vještine razgovora u skupini; sluša tekst i tumači njegovo značenje; piše objektivne pripovjedne tekstove u skladu s temom; oblikuje tekst i primjenjuje znanja o sintaktičkom ustrojstvu rečenice na oglednim i čestim primjerima; imenuje tekstove i događaje važne za razvoj hrvatskoga jezika tijekom povijesti,“ (Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije, 2019: 253).
- Književnost i stvaralaštvo. „Učenik vrednuje književni tekst tumačeći utjecaj književnoga teksta na oblikovanje stavova i vrijednosti i tumači književni tekst na temelju čitateljskoga iskustva i usporedbe s drugim tekstovima, primjenjujući znanja o književnosti; učenik obrazlaže vlastiti izbor književnih tekstova s obzirom na tematsku i žanrovsku pripadnost; stvaralački se izražava prema vlastitome interesu, potaknut različitim iskustvima i doživljajima književnoga teksta“ (Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije, 2019: 253).
- Kultura i mediji. „Učenik obrazlaže pozitivan i negativan utjecaj različitih medijskih tekstova na razvoj stavova i vrijednosti; obrazlaže značenje popularno-kulturnih tekstova s obzirom na društveni i ekonomski kontekst te posjećuje kulturne događaje u fizičkome i virtualnome okružju“ (Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije, 2019: 253).

Međupredmetne teme/domene/odgojno-obrazovna očekivanja:

- „Osobni i socijalni razvoj (učenik razvija osobne potencijale), uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije (učenik se samostalno koristi raznim uređajima i programima), učiti kako učiti (upravljanje informacijama), učenik samostalno traži nove informacije iz različitih izvora, transformira ih u novo znanje i uspješno primjenjuje pri rješavanju problema“ (Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj, 2019).

Nastavne metode:

- metoda usmenog izlaganja
- metoda rada na književnom tekstu
- metoda slušanja i govorenja
- metoda pisanja, metoda čitanja
- metoda demonstracije.

Tijek izvođenja nastavne jedinice

Uvod

U uvodnom dijelu dolazi do upoznavanja učenika i stvaranja ugodne atmosfere metodom usmenog izlaganja. Palim svoju kameru i pozdravljam učenike te se predstavljam: „Dobar dan, dragi učenici!“ *Ja sam Rahela i danas ću Vam održati online nastavni sat Hrvatskoga jezika. Na početku bih Vas zamolila da upalite kamere, ukoliko ste u mogućnosti, kako bi i meni i Vama bilo lakše pratiti nastavu i kako bi stvorili bolju atmosferu. U svakom trenutku možete uključiti mikrofon i javiti se kako bi nešto rekli ili pitali. Ako nemaju mogućnost korištenja kamere, objasnila bih im da na sva pitanja koja budu postavljena tijekom sata mogu odgovoriti u chat ili pisati u bilježnicu pa mi kasnije poslati. Nakon pozdravljanja, dolazi do uvođenja učenika u tematsku jedinicu sata, tj. književnog teksta i ključnog pojma kojime ćemo se baviti metodom razgovora. Prvo ću pitati učenike koje su njihove asocijacije kada čuju riječ škola. Oni koji ne mogu odgovoriti, trebaju odgovore poslati u chat ili pisati u bilježnicu. Potom ću postaviti neka*

od pitanja poput: *Što ti je iz dosadašnjih godina školovanja najviše ostalo u sjećanju?, Koje smo nastavno gradivo učili?, Koje su Vam se smiješne zgode u razredu dogodile?, Navedite igre i razgovore s prijateljima u razredu., Navedite mudre riječi učitelja., Navedite neugodne situacije koje su se dogodile zbog nečega što si učinio/la pogrešno., Tko želi, može ukratko prepričati neku od navedenih situacija iz školskog života koje se rado sjeća.*

Razrada

Najavljujem čitanje pjesme: Nikola Šop, *Balada o školskoj klupi* (Prilog 2.). Započinjem s interpretativnim čitanjem pjesme, poštujući elemente govorenoga jezika i govorne vrednote za što bolje predstavljanje sadržaja (naglasak, ritam, stanke, intonacija, intenzitet izražajnost...). Cilj je upoznati učenike s pjesmom te razviti slušalačke sposobnosti. Nakon čitanja, slijedi kratka emocionalno-intelektualna stanika (5 sekundi) u kojoj učenici oblikuju svoj doživljaj pjesme, a njezin je cilj davanje vremena učenicima da prizovu misli i doživljaje o pročitanoj pjesmi. Potom dajem uputu: *A sada dobro razmislite o tome kako ste doživjeli ovu pjesmu. Napišite prvu misao koju ste imali dok ste slušali pjesmu.* Razgovaram s učenicima o pročitanoj pjesmi kako bih saznala njihove dojmove.

Na prezentaciju učitam slajd na kojemu je zapisan naslov pjesme i ime pjesnika. Govorim učenicima da prepisuju u svoje bilježnice.

Postavljam pitanja: *„Kakvim doživljavaš ugođaj pjesme? Sjetnim, vedrim, sretnim? Objasni zašto.“* Na taj način učenike se potiče na iznošenje vlastitog mišljenja i osjećaja.

Kada su odgovorili na pitanja, slijedi interpretacija pjesme. *„A sada, tko nam želi pročitati pjesmu još jednom?“* Ako se nitko ne javi, prozivam učenike da svaki pročita po jednu strofu. Učenici se za domaću zadaću trebaju snimiti kako izražajno čitaju pjesmu i poslati učitelju. Čitanje prve strofe:

„Gdje je ona stara školska klupa.

U mastilu crnom i rezbarijama.

I drug moj s kojim sam sjedio skupa.

I drugi u dugom redu pred nama.“ (Greblički-Miculinić i sur., 2020)

Nakon čitanja prve strofe, postavljam učenicima pitanje: „Pjesnik započinje pjesmu pitanjem na čijemu kraju nije upitnik. Što mislite zašto je izostavljen?” Dajem učenicima malo vremena za promišljanje i odgovore kako bi samo došli do zaključka. Nakon njihovih odgovora, dajem im objašnjenje: “Na kraju prvoga stiha pjesnik nije stavio upitnik (Gdje li je ona stara školska klupa.) Time je naglasio da njegovo pitanje **NE TRAŽI ODGOVOR**, nego mu pomaže da snažnije izrazi svoju povezanost s uspomena na školske dane. Stilska figura postavljanja pitanja na koja ne očekujemo odgovor nego se njime izražavamo i naglašavamo osjećaje ili misli u govoru ili pjesničkom djelu naziva se *retoričko pitanje*.” Nakon svake pročitane strofe objašnjavam riječi poput: *balada – pjesma tužna ugođaja, mastilo – tinta za pisanje*. Također pitam učenike postoje li još neke riječi koje su im nepoznate ili nejasne i objašnjavam im razliku između hrvatskoga standardnoga jezika i između mjesnoga govora.

Čitanje druge strofe:

„Da mi je, ko u ona vremena,
da sjednem u raskliman joj sklop.

A profesor nagnut nad mnoga imena,
u tišini i moje da šapne: Šop.“ (Greblički-Miculinić i sur., 2020)

Čitanje treće strofe:

„I ne znajuć, da svi gledaju na me,
zanesen bih bio u svoje snove.

Moj drug bi me tada tako u rame:

-Zar ne čuješ? Ustani, tebe zove.“ (Greblički-Miculinić i sur., 2020)

Pitam učenike da objasne koju situaciju opisuje pjesnik u drugoj i trećoj strofi? *Je li ta situacija učeniku ugodna? Kakva je bila pjesniku?* Odgovor trebaju potkrijepiti stihovima iz pjesme.

Čitanje četvrte i pete strofe:

„O, kako bih opet izašao rado.

I uzeo spužvu i kedu na stolu.

Pa makar mi isti onaj račun zado

i reko pred svima: ti nisi za školu.

O, da je to sada, spustio bih kedu.

Sav sretan što ću u klupu opet sjesti.

Ali već sutra ne bi me bilo u redu.

Otišao bih za kovača na cesti.“ (Greblički-Miculinić i sur., 2020)

Pitanja: Čega se pjesnik prisjeća u pjesmi? Kakav je njegov odnos prema uspomenama – prisjeća li ih se rado ili nerado? Izdvoji stihove kojima ćeš to potvrditi?

Što bi pjesnik učinio da se situacija o kojoj govori događa sad? Kamo bi otišao drugoga dana? Što misliš zašto? Ako učenici sami odmah ne daju odgovore na pitanja, navodim ih na iste.

Kraj

Kako se zove pjesma koju smo danas čitali? O čemu govori pjesma? Zadaća je provjeriti razumijevanje pjesme. Nakon što su učenici dali svoje odgovore, govorim im što će zapisati u svoje bilježnice.

Danas smo spomenuli retoričko pitanje. Može li mi netko ponoviti kakvo je to pitanje? Ponovno ponavljam definiciju i objašnjenje retoričkog pitanja.

Kako se prema broju stihova nazivaju strofe iz pjesme? Kakvim je stihom, vezanim ili slobodnim, napisana pjesma?

Dajem im uputu za domaću zadaću: Napiši šaljivu pjesmu ili sastavak naslova „Pred školskom sakriti pred učiteljem/icom ili: Napiši pjesmu ili sastavak naslova „Najljepša školska uspomena“. Ispričaj koji ti je trenutak u tijeku tvoga školovanja ostao zauvijek u sjećanju i zbog čega.

5. Rasprava

Prilikom analize govorne izvedbe učiteljica i nastavnica putem videolekcija, prema prilagođenom protokolu fonetskog statusa nisu utvrđena velika odstupanja ili razlike između učiteljica drugoga razreda i nastavnica sedmoga razreda u različitim kategorijama (glas, izgovor, dikcija, izgovorne mane i pogreške, naglasci, izražajnost). Sadržaj je govora različit i prilagođen dobi djece, kao i teme satova. Satovi Hrvatskoga jezika za učenike sedmoga razreda dulji su i opsežniji od onih za učenike drugoga razreda. Trajanje videolekcija razlikuje se za drugi i sedmi razred, kako je i predviđeno, za razliku od nastave uživo u kojoj svi učenici imaju jednako dug

sat Hrvatskoga jezika koji traje 45 minuta. Prosječne ocjene za sveukupnu govornu izvedbu bile su 3 ili 4.

Sve su učiteljice i nastavnice, osim U2, imale upaljenu kameru, što je doprinijelo ostvarivanju „bliskijeg“ kontakta i upoznavanja s učenicima koji uglavnom nisu poznavali učitelje i nastavnike koji su snimali *online* satove. Geste i mimike su minimalne, ali po onome što se može primijetiti, vrlo su primjerene i kontrolirane. Ranije je u radu naveden stvarni kontekst kao jedna od govornih vrednota, a njega je imala samo prva učiteljica koja je oko sebe imala školske stvari.

Iako su učiteljice drugoga razreda i nastavnice sedmoga razreda postavljale pitanja i zadatke djeci, ona nisu mogla istog trenutka odgovoriti, čime je cijela interakcija ograničena, a između svake poruke i njezina odgovora obično postoje kašnjenja. Ova asinkrona karakteristika dobro funkcionira do te mjere da sudionicima daje vrijeme da razmisle o svojim doprinosima prije nego što ih predaju, no to, također, može rezultirati labavošću u razgovornoj strukturi (Serdyukov, 2015). Za upotrebu jezika, kombinacija modaliteta samo s tekстом i asinkrone komunikacije znači da sudionici moraju vježbati dobre vještine pisanja (Serdyukov, 2015). Osim toga, učiteljice i nastavnice u sličnoj su mjeri upotrebljavale stanke koje su djeci služile za promišljanje o postavljenim pitanjima ili kao emocionalne pauze.

Nadalje, rezultati istraživanja učenika sedmoga razreda pokazali su da svi učenici više preferiraju nastavu uživo jer tako lakše uče i usvajaju gradivo, više su motivirani. Postoje različiti razlozi i objašnjenja zašto je to tako: ni učenici ni nastavnici nisu bili dovoljno pripremljeni za održavanje nastave *online*, nastavnici održavaju nastavu mehanički i učenici su manje motivirani za trud, nastavu ne shvaćaju dovoljno ozbiljno i sl. S obzirom na to da tehnologija danas zauzima sve veće mjesto u obrazovanju, bitno je nastavnike educirati o njezinoj važnosti, a djecu od nižih razreda učiti kako što bolje pratiti *online* nastavu. Zbog izostanka osobnog kontakta među sudionicima nastave, može doći do smanjenja motivacije učenika i utjecaja na kvalitetu stečenog znanja. Od „vrednota govornog jezika“ učenicima za usvajanje gradiva najvažniji glasnoća, izražajnost i tempo govora. Prilikom izvođenja *online* nastave, učitelji bi tijekom cijelog sata trebali paziti na ostvarivanje „vrednota govornog jezika“ i ne izvoditi sat, ali i govor, mehanički. Na odabir najbolje nastavnice uvelike su utjecali ugoda glasa, tempo, glasnoća, razumljivost i

izražajnost. Po njima, najpoželjnije osobine za su ugodan glas, primjerena brzina i glasnoća govora, a najmanje su im bitne bitne mimike i geste.

Prilikom snimanja videolekcija, nastavnik bi se trebao ponašati jednako kao i prilikom izvođenja nastave uživo. Tijekom pripreme i izvedbe govora, preporuka je da bi se učitelj/nastavnik mogao voditi osnovnim elementima kompozicije govora: a) uvod koji se sastoji od zaglavlja („pozdravljanje, predstavljanje i oslovljavanje“) te predgovora („stvaranje naklonosti prema govorniku i stvaranje zanimanja za temu“); b) izlaganje tj. glavni dio sadrži „priču, razdiobu, iznošenje, potkrijepe i pobijanje“; c) zaključak koji sadrži „sažetak, poziv, efektan završetak te zahvalu i/ili ispriku“ (Škarić, 2008: 73). Za dobru izvedbu sata hrvatskog jezika nije nužno korištenje svih elemenata kompozicije govora, ali ono će pridonijeti boljoj izvedbi. Kada je riječ o tehničkim stvarima, nastavnik bi prije snimanja videolekcije ili održavanja *online* sata putem određene platforme, trebao provjeriti svoju kameru, laptop, mikrofonski uređaj i druge stvari koje su nužne za ostvarivanje. Također, trebao bi uključiti učenike u sam nastavni proces, postavljajući pitanja, upotrebljavajući stanke i zadajući različite zadatke i zadaće. Ako učenici nisu u mogućnosti koristiti kamere ili mikrofonske uređaje, treba im davati zadatke tijekom sata koje će zapisivati u *chat*, svoju bilježnicu ili nešto slično, te ih slikati učitelju/nastavniku kako bi ih motivirao za slušanje i sudjelovanje koje će dovesti do boljeg usvajanja gradiva.

5.1. Problemi i nedostaci rada

Analizom videolekcija nije bilo moguće provjeriti jesu li učenici zaista ostvarili ishode nastave koji su navedeni u Kurikulumu. Mogao se provjeriti jedino način organizacije sata kako bi se navedeni ishodi ostvarili.

6. Zaključak

Prelazak na *online* nastavu/učenje donio je brojne prednosti, ali i nedostatke te probleme za cjelokupno održavanje nastave. Internetska metoda obrazovanja može biti učinkovita alternativna metoda obrazovanja za učenike koji su zreliji, samodisciplinirani i motivirani, dobro organizirani, te one koji imaju visok stupanj vještina upravljanja vremenom. S druge strane, to je neprikladno okruženje za učenje za ovisnije učenike, kao i one koji imaju poteškoće u

preuzimanju odgovornosti koju zahtijevaju internetski tečajevi. Komunikacija tijekom *online* učenja znatno se razlikuje (Carnet, Referalni centar za metodiku i komunikaciju e-obrazovanja, 2006): „ona je asinkrona (komunikacija preko foruma ili e-pošte), ali i sinkrona (*chat*), jednostrana (objava materijala na internetu) i dvostrana (forum, e-pošta i *chat* konverzacija gdje polaznici šalju i primaju verbalne i neverbalne poruke), nižeg je intenziteta jer nema mnogo razmjene informacija kao u komunikaciji uživo, a povratna je informacija ograničena na funkcionalnosti procjene znanja, davanja komentara, statistika korištenja i sl“. Komunikacija u nastavi Hrvatskoga jezika kao materinskog iznimno je bitna, te je bilo potrebno, putem novih, različitih strategija i načina poučavanja, ostvariti ciljeve i ishode nastave. Kako je već navedeno, nepostojanje određene metodologije učiteljima i nastavnicima uvelike je otežalo izvođenje *online* nastave. Učitelji *online* nastave trebaju sveobuhvatnu, na istraživanju utemeljenu i dosljednu teoriju internetskog obrazovanja koja nudi cjelovit i pronicljiv pogled na to područje – bez toga neće biti kvalitetne nastave i učenja.

6. Literatura

1. Bakota, L. (2010). Komunikacijski model govornih vježbi i nastava jezičnoga izražavanja. *Hrvatski*, 8 (1), 9-43.
2. Burić, H., Grubišić, V. (2010). Online učenje hrvatskoga jezika na Sveučilištu Waterloo u Kanadi. *Croatian Studies Review*, 6 (1), 201-209.
3. Ćukušić, M., Jadrić, M. (2012). E-učenje, koncept i primjena. Zagreb: *Školska knjiga d.d.*
4. Frančić, A., Petrović, B. (2013). Hrvatski jezik i jezična kultura. Zaprješić, Visoka škola za poslovanje i upravljanje "Baltazar Adam Krčelić".
5. Gospodnetić, J. (1987). Načela fonetike i njezin napredak. *Govor*, 4 (1), 1-18.
6. Greblički-Miculinić, D., Matošević, K., Sykora-Nagy, L., Tavas L. 2020. Sedmica. *Udžbenik hrvatskoga jezika za 7. razred osnovne škole*. Profil Klett d.o.o. Zagreb.
7. Guberina, P. (1986). Lingvistika govora kao lingvistička osnova verbotonalnog Sistema I strukturalizam u općoj lingvistici. *Govor*, 3 (1), 3-18.

8. Jukić, D. (2017). Tehnička pripremljenost i motiviranost studenata hrvatskih Sveučilišta za online oblik nastave. *Život i škola, LXIII (1)*, 93-102.
9. Katičić, R. (2010). Vijeće za normu o nazivima kurikulum, kurikulum i uputnik. *Jezik, 57 (2)*, 54-55.
10. Matijević, M., Topolovčan, T. (2017). *Multimedijska didaktika*. Zagreb: Školska knjiga d.d.
11. Moore, J. L., Dickson-Deane, C., Galyen, K. (2011). E-Learning, online learning, and distance learning environments: Are they the same?. *Internet and Higher Education, 14(2)*: 129–135.
12. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. (2011). *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje*. RH, Zagreb.
13. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. (2006). *Nastavni plan i program za osnovnu školu*. RH, Zagreb.
14. Pavličević-Franić, D. (2018). Utjecaj jezičnih djelatnosti slušanja i govorenja na razvoj komunikacijske kompetencije u procesu ovladavanja hrvatskim jezikom. *Croatian Journal of Education, 20*, 287-308.
15. Pavličević-Franić, D., Aladrović-Slovaček, K. (2011). Utjecaj načina poučavanja na motivaciju i stav učenika prema hrvatskome jeziku kao nastavnome predmetu. *Napredak, 152 (2)*, 171-188.
16. Runtić, B., Kavelj, N. (2020). Iskustva i mišljenja učenika viših razreda osnovne škole o nastavi na daljinu tijekom pandemije bolesti COVID-19. *Acta Iadertina, 17 (2)*, 0-0.
17. Serdyukov, P. (2015). Does Online Education Need a Special Pedagogy?. *Journal of computing and information technology, 23 (1)*, 61-74.
18. Singh, V., Thurman, A. (2019). How Many Ways Can We Define Online Learning? A Systematic Literature Review of Definitions of Online Learning (1998-2018). *American Journal of Distance Education 33(4)*, 289-306.
19. Škarić, I. (2000). *Temeljci suvremenog govorništva*. Zagreb: Školska knjiga.
20. Sunara-Jozek, D. (2019). Govorništvo- potreba u hrvatskom odgojno- obrazovnom sustavu. *Život i škola, LXV (1-2)*, 171-180.
21. Varošaneć-Škarić, G. (2010). *Fonetska njega glasa i izgovora*. Zagreb, FF Press.

22. Varošaneć-Škarić, G. (2015). S humanističkih obzora i zorova o školstvu. U: Paar, V. & Šetić, N. (ur.) *Hrvatsko školstvo u funkciji razvoja gospodarstva i društva: Doprinos kurikularnim promjenama*, 134-136. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.
23. Varošaneć-Škarić, G. (2019). Forenzična fonetika. Zagreb. Ibis grafika.
24. Vrban Zrinski, K. (2013). Fonetska procjena glumačkoga govora. *Govor*, 30 (1), 21-50.
25. Vrkić Dimić, J. (2013). Kompetencije učenika i nastavnika za 21. stoljeće, *Acta Iadertina*. 10(1): 49–60.

Internetski izvori

1. Ministarstvo odgoja i obrazovanja. (2020). *Akcijski plan provedbe nastave na daljinu*. URL: <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Vijesti/2020/10-6-2020/Akcijski%20plan%20za%20provedbu%20nastave%20na%20daljinu%20-%20Model%20nastave%20na%20daljinu%20-%20prijedlog%20-%2010.%20lipnja%202020..pdf> (pristupljeno: 28. 1. 2022.)
2. Jokić, B., Ristić- Dedić, Z. (2020). *Iskustva i zadovoljstvo učenika 7. razreda online nastavom - Medijsko izvješće*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu. URL: <https://www.srednja.hr/app/uploads/2020/06/Zadovoljstvo-i-iskustva-online-nastavom-7.-razred-IDIZ.pdf> (pristupljeno 15. 4. 2020.)
3. CARNet Referalni centri za e-obrazovanje. *Metodika i komunikacija e-obrazovanja*. URL: <http://www.carnet.hr/referalni/obrazovni/mkod.html> (pristupljeno 12. 4. 2022.)
4. Ministarstvo odgoja i obrazovanja. (2019). *Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj*. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_215.html (pristupljeno: 30. 5. 2022.)

Naslov rada na hrvatskome jeziku: Usporedna analiza *online* nastave Hrvatskoga jezika drugoga i sedmoga razreda osnovne škole

Sažetak na hrvatskome jeziku (150 – 200 riječi):

Diplomski rad pod nazivom „Usporedna analiza *online* nastave Hrvatskoga jezika drugoga i sedmoga razreda osnovne škole“ obuhvaća teorijsko-konceptualni, ali i glavni, metodološki dio rada koji se sastoji od 3 glavna dijela. Prvi je dio analiza govorne izvedbe dviju učiteljica nastave Hrvatskoga jezika drugoga razreda i triju nastavnica sedmoga razreda putem videolekcija dostupnih na stranicama „Škola za život/Škola na Trećem“ s ciljem uočavanja sličnih ili različitih karakteristika u prenošenju znanja te nastavničkim metodama poučavanja. Također, cilj je bio utvrditi fonetski status pojedine učiteljice/nastavnice. Utvrđeno je da ne postoje bitne i velike razlike u govornoj izvedbi različitih učiteljica i nastavnica. Putem anketnog se upitnika, na uzorku koji je obuhvatio 24 učenika sedmoga razreda, nastojalo ispitati zadovoljstvo i stav o *online* nastavi (što bi promijenili, a što im se prilikom takvog načina izvođenja sviđa). Učenici lakše prate nastavu uživo, lakše se koncentriraju te manje uče izvan nastave, dok im se *online* nastava sviđa zbog rada od kuće i mogućnosti vraćanja na lekcije i ponavljanja gradiva. Na kraju rada predložen je ogledni primjer za sat Hrvatskoga jezika koji bi potencijalno ispunio ciljeve prema Kurikulumu i nakon kojega bi učenici drugoga razreda ostvarili zadane ishode.

Ključne riječi (3 – 5 ključnih riječi na hrvatskome jeziku): *online* nastava, učitelji, hrvatski jezik, fonetski status, govorna izvedba

Naslov rada na engleskome jeziku:

Sažetak na engleskom jeziku (150 – 200 riječi):

Thesis entitled "Comparative analysis of online teaching of Croatian language in the second and seventh grade of primary school" includes theoretical and conceptual, but also the main, methodological part of the paper, which consists of 3 main parts. The first part is the analysis of the speech performance of two second grade Croatian language teachers and three seventh grade teachers through video lectures available on the pages "School for Life/School on the Third" in order to identify similar or different characteristics in knowledge transfer and teaching methods and teaching methods phonetic status of an individual teacher. It was found that there are no significant and large differences in the speech performance of different teachers. After that,

through a survey of 24 seventh-grade children, a questionnaire was used to examine satisfaction and attitudes about online teaching, what they would change and what they like about this way of performing. Students find it easier to follow live classes, concentrate more easily and have less learning after it, while they like online classes because of the work from home and the possibility of returning to lessons and repeating material. At the end of the paper, a sample example was proposed for a Croatian language lesson that would potentially meet the goals according to the curriculum and after which the second grade students would achieve the set outcomes.

Ključne riječi (3 – 5 ključnih riječi na engleskome jeziku): online teaching, teachers, Croatian language, phonetic status, speech performance

Prilog 1. Anketni upitnik za učenike 7. razreda

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Odsjek za fonetiku

Studentica: Rahela Cvitkušić

Mentorica: prof. dr. sc. Gordana Varošaneć-Škarić

Cijenjeni i dragi učenici sedmoga razreda,

pred Vama se nalazi anketni upitnik koji ispituje zadovoljstvo *online* nastavom hrvatskog jezika te ocjenjivanje i procjenu fonetskog statusa nastavnika pri izvođenju *online* nastave u svrhu izrade diplomskog rada na Odsjeku za fonetiku.

Upitnik se sastoji od dva dijela. Prvi dio obuhvaća 5 pitanja koja ispituju Vašu procjenu važnosti fonetskog statusa nastavnika i procjenu fonetskog statusa nastavnika s videa *Škole za život* gdje ćete morati ocijeniti karakteristike njihovog izlaganja, govora i sl. Drugi dio sastoji se od 6 pitanja. Većina pitanja je na zaokruživanje, dok je nekolicina pitanja otvorenog tipa u kojima ćete sami pisati Vaše mišljenje i dojmove.

Sudjelovanje je u potpunosti dobrovoljno i anonimno te je Vaš identitet zaštićen a podatci će biti dostupni istraživačici i korišteni isključivo u znanstveno- istraživačke svrhe.

Vrijeme trajanja ispunjavanja upitnika je 25-30 minuta.

Unaprijed Vam zahvaljujem na sudjelovanju i uloženom trudu!

Prvi dio

1. U tablicama zaokružite ocjenu od 1 (nimalo važno) do 5 (jako važno) koliko su Vam kod nastavnika tijekom održavanja online nastave važni:

Ugoda glasa

1 (nimalo mi nije važno)	2 (nije mi važno)	3 (neutralno: ni važno, ni nevažno)	4 (prilično mi je važno)	5 (jako mi je važno)
--------------------------	-------------------	-------------------------------------	--------------------------	----------------------

Nikola Šop

BALADA O ŠKOLSKOJ KLUPI

Gdje li je ona stara školska klupa.
U mastilu crnom i rezbarijama.
I drug moj s kojim sam sjedio skupa.
I drugi u drugom redu pred nama.

Da mi je, ko u ona vremena,
da sjednem u raskliman joj sklop.
A profesor nagnut nad mnoga imena
u tišini i moje da šapne: Šop.

I ne znajuć, da svi gledaju na me,
zanesen bih bio u svoje snove.
Moj drug bi me tada tako u rame:
– Zar ne čuješ? Ustani, tebe zove.

O kako bih opet izišao rado.
I uzeo spužvu i kedu na stolu.
Pa makar mi isti onaj račun zado
i reko pred svima, ti nisi za školu.

O da je to sada, spustio bih kedu.
Sav sretan što ću u klupu opet sjesti.
Ali već sutra ne bi me bilo u redu.
Otišao bih za kovača na cesti.

„Gdje je ona stara školska klupa.
U mastilu crnom i rezbarijama.
I drug moj s kojim sam sjedio skupa.
I drugi u dugom redu pred nama.

Da mi je, ko u ona vremena,
da sjednem u raskliman joj sklop.
A profesor nagnut nad mnoga imena,
u tišini i moje da šapne: Šop.

I ne znajuć, da svi gledaju na me,
zanesen bih bio u svoje snove.
Moj drug bi me tada tako u rame:
-Zar ne čuješ? Ustani, tebe zove.

O, kako bih opet izašao rado.
I uzeo spužvu i kedu na stolu.
Pa makar mi isti onaj račun zado
i reko pred svima: ti nisi za školu.

O, da je to sada, spustio bih kedu.
Sav sretan što ću u klupu opet sjesti.
Ali već sutra ne bi me bilo u redu.
Otišao bih za kovača na cesti. (Greblički-Miculinić i sur., 2020)“